

Dodelijke val op hoge leeftijd neemt sterk toe

Het aantal doden door een ongelukkige val onder ouderen is sterk gestegen de afgelopen 25 jaar in Nederland en behoort tot de hoogste cijfers in Europa. Wat zit daarachter?

Een ongeluk zit in een klein hoekje. Wie oud wordt of familieleden heeft die een hoge leeftijd hebben bereikt weet hoe waar dit gezegde is en hoe fragiel het leven kan zijn. Een trap, een losliggende stoeptegel of een duizeling, ze kunnen allemaal een lelijke val veroorzaken. En in een groot aantal gevallen herstellen velen van zo'n val. Maar in toenemende mate is een ongelukkige val een doodsoorzaak, zonet een van de belangrijkste doodsoorzaken, zeker vanaf het tachtigste levensjaar. Nederland heeft de twijfelachtige eer om tot de Europese top te behoren - zie linker figuur (a). Zo'n dodelijke val wordt geregistreerd als iemand overlijdt binnen dertig dagen na een ongeval waarbij deze persoon onopzettelijk valt, struikelt of uitglijdt.

De grote vraag is natuurlijk: waarom is dit cijfer zo hoog in ons land? De Europese data van Eurostat gaan helaas niet zo ver terug in de tijd om een goede ontwikkeling te ontwaren. Gelukkig heeft het CBS deze gegevens wel voor ons land vanaf 1950. In figuur (b) zien we die ontwikkeling voor twee leeftijdsgroepen - de 80-plussers en de 65-80-jarigen. De figuur laat een opvallende ontwikkeling zien. Voor de 80-plussers zien we een sterke stijging tussen 1950 en 1970, gevolgd door een even sterke daling van 1970-1995. Daarna blijft het cijfer tot ongeveer 2010 stabiel, om vanaf die tijd in rap tempo te stijgen om in 2024 zelfs het hoogste sterftecijfer uit 1970 te overtreffen. Gemeten vanaf het beginjaar 1950 is dit sterftecijfer

bijna verdrievoudigd! Wat speelt hier een rol? We weten dat we niet alleen langer leven dan in het verleden, maar ook dat we langer alleen leven, vooral vanaf leeftijd 80. Ook zijn we veel actiever op hoge leeftijd, waardoor het risico op een val groter wordt.

De schommeling van de sterfte door een dodelijke val is echter moeilijker te doorgronden. Een mogelijke verklaring kan het veranderende woon- en zorgbeleid over deze periode zijn. Ouderen werden, met oog op de woningnood in de naoorlogse jaren, aangemoedigd om door te stromen naar een bejaardentehuis. Vanaf het midden van de jaren zeventig veranderde dit beleid geleidelijk en werd het adagium voor ouderen steeds meer om langer zelfstandig thuis te wonen. Tegelijkertijd zagen we periodes van bezuinigingen in de zorg, en in toenemende mate een terugtrekkende overheid in ouderenzorg. Het is aannemelijk dat deze veranderingen invloed hebben op het gedrag en de gezondheidssituatie van ouderen. Bij het trekken van conclusies over het verloop van deze trends blijft voorzichtigheid echter geboden. Doorgaans is er sprake van een samenspel van factoren en is er geen eenduidige oorzaak in het spel. Maar de stijgende lijn in sterfte onder ouderen als gevolg van een val is geen goed teken.

Harry van Dalen, NIDI-KNAW/Rijksuniversiteit Groningen en Tilburg University,
e-mail: dalen@nidi.nl

DEMOS verschijnt 8 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Een abonnement op DEMOS is gratis. U kunt uw aanvraag indienen via: demos@nidi.nl of via onze site: nidi.nl/nl/demos/

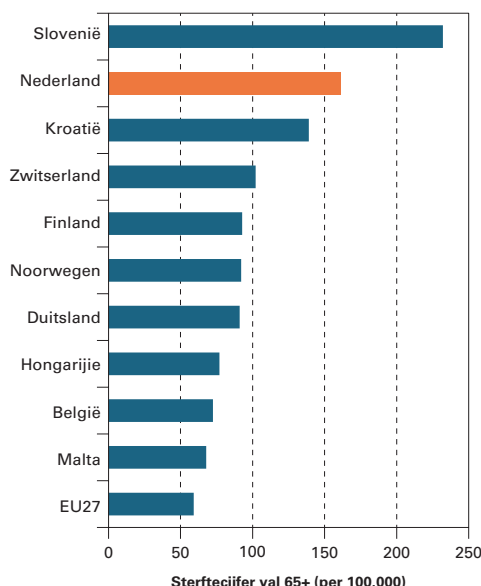
Bij gehele of gedeeltelijke overname van artikelen dient men een volledige bronvermelding te gebruiken. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

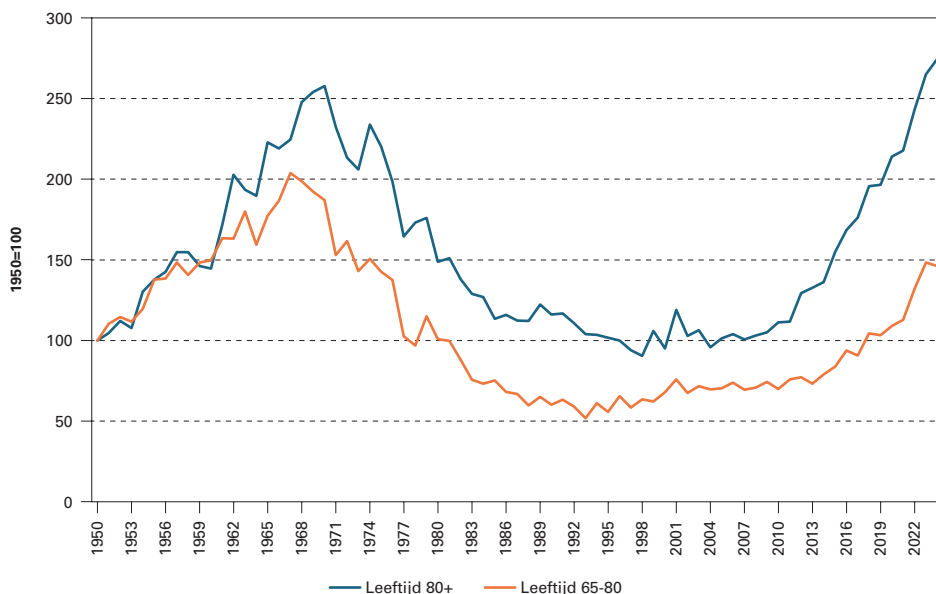
DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry van Dalen, hoofdredacteur Jasper Bosma, redacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Nico van Nimwegen, redacteur Lin Rouvroye, redacteur Juul Spaan, redacteur Maaïke van der Vleuten, redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage (070) 356 52 00
Telefoon	demos@nidi.nl
E-mail	https://nidi.nl/demos
Internet	gratis
Abonnementen	Koninklijke Van der Most www.up-score.nl
Druk	
Opmaak	

(a) Tien Europese landen met hoogste sterftecijfer door val onder 65-plussers, 2023

Bron: Eurostat (2025).

(b) Verloop doodsoorzaak door een val onder 80-plussers en 65-80-jarigen, 1950-2024

Bron: Statline CBS. NB: het verloop is gebaseerd op het relatieve sterftecijfer (per 100.000).